

آزاداندیشی شعار قرآنی است/ هیچ دینی به اندازه اسلام به تعقل و تأمل در هستی سفارش نکرد

یک استاد پردیس قم دانشگاه تهران با بیان اینکه آزاداندیشی شعار قرآنی است، گفت: هیچ دینی، به اندازه دین اسلام به تفکر و تعقل.

یک استاد پردیس قم دانشگاه تهران با بیان اینکه آزاداندیشی شعار قرآنی است، گفت: هیچ دینی، به اندازه دین اسلام به تفکر و تعقل و تدبر و تأمل در هستی و انسان و روابط انسانی سفارش نکرد. خداوند بشر را تشویق کرده که تأمل و اندیشه کند و از بهترین تبعیت کند. دکتر محمد محمدرضایی، استاد پردیس قم دانشگاه تهران در گفتگو با خبرنگار مهر در مورد نقش آزاداندیشی در توسعه و گسترش علوم گفت: برای پاسخ به این سؤال ابتدا باید تصور روشنی از اصطلاح «آزاداندیشی» داشته باشیم.

وی افزود: اگر به هر جهتی با معضلی مواجه هستیم، اندیشمندان و متفکران تلاش می کنند از زوایای مختلف این معضل را مورد نقد و بررسی قرار دهند. باید در فضای آزاد علمی، تضارب آرا صورت گیرد، یعنی دغدغه مسأله ای را نداشته باشند که مثلاً اگر حرفی را بزنند مورد بازخواست قرار می گیرند. در واقع خودسانسوری در ارائه نظراتشان وجود نداشته باشد.

وی در ادامه سخنانش با اشاره به اینکه طبق تعالیم دینی خودمان بحث تضارب آرا وجود دارد، اظهار داشت: امام علی(ع) در تعبیری می فرماید: «#171;إِضْرِبُوا بَعْضَ الرَّأْيِ بِبَعْضِ الْوُجُوهِ، وَامْحَضُوا الرَّأْيَ مَحْضَ السَّقَاءِ يُنْتِجَ سَدِيدَ الْأَرَاءِ» یعنی برخی از آرا را با برخی از آرای دیگر مقایسه کنید تا تضارب ایجاد شود که از آن فکر صحیح ناشی می شود.

این محقق و استاد دانشگاه افزود: در واقع اگر فکر صحیحی می خواهد عرضه شود اگر نظریه رقیبی داشته باشد یا نظرات رقیبی داشته باشد امتیاز این نظریه نسبت به نظریات دیگر ارائه شود، زیبایی و امتیازات آن بیشتر عیان می شود و روشنتر است.

وی با تأکید بر اینکه ما معتقدیم دین ما از عقلانیت کافی و وافی برخوردار است و اصلاً رمز جاودانگی اسلام این است که هماهنگ با فطرت و عقل است، گفت: هیچ دینی، به اندازه دین اسلام به تفکر و تعقل و تدبر و تأمل در هستی و انسان و روابط انسانی سفارش نکرد. خداوند بشر را تشویق کرده که تأمل و اندیشه کند و سعی کند از بهترین راه هم تبعیت کند. «#171;... فَبَشِّرْ عِبَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ...» خداوند به بندگانی که اقوال را می شنوند و از بهترین آنها تبعیت می کنند بشارت می دهد. آزاداندیشی هم به این معناست یعنی همین کار قرآنی و همین شعاری که خداوند انسان را به آن تشویق کرده است را انجام دهیم.

انسان باید مواظب باشد تا از میان آرای مختلف، از بهترین تبعیت کند و از چیزهایی که علم ندارد تبعیت نکند. «#171;وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا» یعنی از ظن و گمان تبعیت نکن بلکه از علم تبعیت کن و در میان آرای مختلف از بهترین تبعیت کن. این امر یعنی آزاداندیشی. آزاداندیشی شعار قرآنی است. انسان اولاً باید فکر کند و از میان افکار مختلفی که بیان می شود بهترین را انتخاب کرد و از آن تبعیت کرد.

استاد دانشگاه تهران با تأکید بر اینکه به نظرم اگر چنین فضایی ایجاد شود که جزو تعالیم دینی ما هم هست می بینیم که علوم می توانند گسترش پیدا کنند، بیان کرد: وقتی نظریه ای مطرح می شود و نظریه رقیبی در کنار آن مطرح می شود و امتیاز و معایب آن نظریه در فضای علمی و بدون تنش ارائه می شود، علوم می توانند رشد کنند و به کمال خودشان نائل شوند.

وی در مورد نقاط قوت و ضعف کرسیهای آزاداندیشی در کشور گفت: آزاداندیشی می تواند دو شاخه داشته باشد زمانی است که در حوزه ارائه نظریات علمی در بحث کرسیهای نظریه پردازی، نقد و مناظره مطرح می شود که بستر خاص خودش را دارد که اساتیدی که دیدگاه های جدیدی به ذهنشان می رسد را در یک فضای علمی در کنار اساتید داور، مشاور و .. بحث می کنند و از نظریه خودشان دفاع می کنند ولی متأسفانه با اینکه این روند شروع شد و چندان هم در فضای علمی و دانشگاهی رشد نداشت؛ شاید تبلیغ لازم صورت نگرفت یا شاید بهای لازمی که مسئولان باید به آن می دادند را ندادند و با کمبود امکانات مواجه شد و به نظر می رسد که دو سال است که تعطیل است. اخیراً مثل اینکه به اهمیت آن پی بردند و دارند تجدید نظر می کنند. اساتید، متفکران و اندیشمندان باید در یک فضای آزاد و بدون تنش و بدون دغدغه به ابراز عقیده بپردازند و بهترین نظریات ارائه شود و ضعفها و امتیازات مشخص شود و در نهایت جمع بندی صورت گیرد و در نهایت داوران نظریه ای را یا می پذیرند یا نمی پذیرند.

محمدرضایی تصریح کرد: بحث دیگر کرسیهای آزاداندیشی این است که بحث کرسیهای آزاداندیشی درباره مسائل و معضلات و مشکلاتی که در جامعه وجود دارد و یا ضعف هایی که مسئولان دارند است و سخنرانان درباره این مسائل بحث می کنند. مدافعان و مخالفان در فضای آرام و به دور از هر گونه حب و بغضی به اظهار عقیده بپردازند. گامهایی در این جهت برداشته شده است ولی

ظاهراً موانعی وجود دارد که نتوانستند به آن کمال آرمانی خودش نائل شود. چون واقعیت این است که ممکن است برای شخصی که نظریه ای را بحث می کند و دغدغه هایی که در ذهنش هست را بیان می کند، بعدها مشکلاتی ایجاد شود لذا از این فرصت استقبال نشد.

این استاد و نویسنده کشورمان با بیان اینکه مقام معظم رهبری بر این امر تأکید داشتند، اظهار داشت: جوانان و اندیشمندان، فرزندان کشور هستند. مسئولان باید مانند «والدِ الرَّحیم« پدر مهربانی باشند و اجازه دهند که اگر فرزندان نظریاتی را دارند بیان کنند، اگر اشکالی دارد مطرح کنند. باید محیط، محیط عاطفی و پدرانۀ ای باشد. محیطی باشد که همه هم و غم خود را بیان کنند و برای کشوری که دوستش دارند دلسوزی کنند. عداوت، کینه و دشمنی نباید ترویج شود. اگر بتوان در فضایی آرامی بستر مناسب فراهم شود اثرات بسیار خوبی خواهد داشت. همان طور که مقام معظم رهبری تأکید دارند اینها حتماً باید ترویج پیدا کنند تا ما بتوانیم به این دستورات جامعۀ عمل بپوشانیم.